

MIDTUKE

Skoledag: Med jakt og skog på timeplanen blir det mange dager utenfor klasserommet for Sigurd Backe og Therese Fossan.

FOTO: MARIANN TVETE

Jakt · Villreinjakten inkludert i klassens pensum 20

Festival · Sørsamer til festivalsamling på Røros 23

Kystkultur · Framtiden lysere for Skomvær fyr 24

* JAKT

Bukken og skolesekkken

Bytte: Therese Fossan er kjempefornøyd med reinsjakta på Blefjell. Skolejaktlaget felte en bukkekalv.

Det handler om å være kald i hodet og beholde roen før du trykker på avtrekkeren. Et smell, så faller reinen.

BLEFJELL: Fingeren stikkes i munnen så opp i været for å kjenne hvor vinden kommer fra. Det trekker fra syd, helt feil retning i forhold til hvor vi er og hvor reinen står. To grønnkledde ungdommer med gevær over skulderen klyver oppover lia, trærne er i knehøyde så det er ikke mange høydemeter igjen til vi er på toppen.

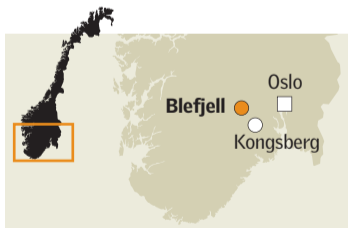
Naturbrukslinja ved Kongsberg videregående skole i Saggrenda har gjenbesøk av svenske elever fra Naturbruksgymnasiet i Ljusdal. Det skal læres og jaktes på villrein, som de ikke har anledning til i Sverige.

Ut i terrenget

Elevene blir delt i grupper og sendt ut i terrenget med kart, GPS,

mobil og muligheten til å felle to reinskølver. Samtalen går på norsk, svensk og «svorsk». Alle forstår ikke alt, men jakthistorier blir fortalt. Noen sanne og noen nesten uvirkelige. Therese Fossan (17) fra Flesberg har allerede en god historie å fortelle om hun ikke treffer rein. Hun felte bjørn på skolejakta i Sverige tidligere i høst. Det blir noe å fortelle barnebarna.

– Eller folk jeg møter på en fest. Når jeg forteller hva jeg driver med ser folk rart på meg. Det er så mange som ikke vet hva naturbruk er. Folk tror ikke jeg hadde kommet inn på et annet studie. Og at jeg nå bare er i skogen og hugger ved. Jeg går på skogbrukslinja og liker å gå på jakt. Men jeg trenger ikke se møkkete

ut hele tida for det, sier Therese der hun sitter i lyngen med lang lys hestehale, sminke og perleorbedobber.

Det rotes fram kikkerter, stemmene senker seg, blikket følger vindretningen.

– Se! Se! Det er mange. Så tøft. De kommer mot oss, sier Sigurd Backe (17). Han er yngst av tre, men blir den som overtar skoggården i Modum. Så derfor går han på Saggrenda.

– Jeg ser dem ikke, er de til høyre eller venstre for den søkka der, spør Therese.

Ivrige elever

Hun prøver å få øye på dyra gjen-

Finne fram: GPS er et greit verktøy for å holde oversikt på hvor jaktlaget er i terrenget.

nom kikkertsiktet. Motvillig tar hun imot lærerens vanlige kikkert, for hun mener at kikkerten på rifla, en Zeiss Tikka T3 er god nok.

– Der ser jeg dem, det er jo

mange. Fadærn der skulle vi vært gutter og jenter, sier hun ivrig.

– Dyra er langt unna, vi er på en topp, de på en annen. Skal vi gå dit tar det minst to timer, sier lærer Halvor G. Garås.

De to jaktelevne er ivrige og vil mer en gjerne gå ned fjellet rundt et vann og opp fjellet på andre siden, for å få muligheten til å felle en reinskølver.

Det ringer i lomma til Garås.

– Vi ser rein!

– Hvor er dere plassert i terrenget? Vent jeg må finne fram kartet. Ja, men det blir helt feil i forhold til vinden. Dere må nordover. Så syddover. Prøve å komme innpå flokken.

– Vi ser en kalv som går på tre ben, den legges seg ofte ned.

– Da skyter dere den først. Lykke til.

Partering på fjellet

Det var tre av de svenske elevne som var på tråden.

ALLE FOTO: MARIANN TVETE

Kamouflert: Sigurd Backe (17) er klar om han får en rein i sikte

Matbit før matauk: Therese Fossan og Sigurd Backe hiver innpå noen brødkiver. Det er fort gjort å gå seg tom i fjellet, sier lærer Halvor G. Garås.

– Skyter de, blir det langt å bære, sier Therese tankefullt.

– Det er derfor jeg maser om at dere må ha store sekker, digre ryggsekker. Da kan dere partere dyret delvis på fjellet og bære i sekken ned. Det er mange kilo, mange kilometer og ulent terreng. Hit opp kommer ingen traktor, sier lærer Garås.

– Om dere ikke får skutt noe dyr i dag, er det en dårlig jakt-dag?

– Nei, skutt dyr er bare bonus. Jakt skal ikke være sport eller konkurranse da blir det fort fare for skadeskyting. Det er absolutt ikke om å gjøre å skyte mest, sier Therese.

Sola varmer, på de høyeste toppene rundt oss ligger nysnøen.

– Vi bør få i oss litt mat, kan ikke være sultne om det skulle skje noe, sier Garås. Matpakkene er så store at de minner om det skjeve tårn i Pisa.

– Det sies at det er blitt færre

reinsjegere at folk ikke gidder å gå så langt, stemmer det?

– Vi kaller ofte reinsjakt for stillingsjakt. Du trenger ikke vandre rundt hele fjellet hele dagen. Da har du gått forbi mange dyr. Mange ganger er det bare å vente. Så ta grep når noe skjer. Posisjonere seg ut fra været, vinden. Hvor kommer dyra til å passere eller nærme seg. Men det stemmer at færre ønsker å jakte. Folk som bor i byen blir mer og mer fremmed for naturen, sier Garås.

– Nå kommer de hitover igjen, det er en som leder an. Skal vi nærme oss må vi gå på østsiden så dyra ikke værers oss, sier Sigurd.

– Var det et skudd, spør Therese.

– Tror det, vi får vente og høre om det kommer et til, svarer Garås. Bare stillhet høres. Lærer Garås bruker mobilen, svenske og norske jaktradioer har ikke lyst til å samarbeide.

Han prater i vei på norsk, men må oversette seg selv så de i andre enden forstår. «Har ni sjutit nån ren? Inte, vi tykte vi hørte ett skått».

Fulltreffer

Det var et skudd vi hørte og det felte den halte bukkekulven.

De svenske elevene fulgte timeplanen og skjøt en rein.

Over telefon minner lærer Garås om utvomming og hvordan de har tenkt å få byttet i sekken og båret det ned fra fjellet.

Sigurd og Therese pakker om, får låne lærerens digre sekk, hiver innpå ei brødkive og strener mot toppen i håp om å felle den siste kalven.

Garås roper etter elevene, har dere ikke sett noe dyr til halv fem må dere snu. Dere må være tilbake ved bilen før det blir mørkt.

– Det er rart vi ikke ser noen blodspor på stien, svenskene burde være langt foran oss, sier Garås.

På utkikk: Det blir mange timer i fjellet under jakta, det er ren nytelse synes Sigurd Backe.

Geviret som henger bak på sekken henkter seg stadig fast, vi er langt under tregrensa.

Ved Åklistulv sitter tre svette, slitne og sultne karer. På bakken ligger en utvommet kalv uten hode.

– Jag får lov att fira med en öl, det har mamma sagt, sier Johan Åkeberg (18) fra Ljusdal. Det blir ingen öl før han kommer hjem til Sverige.

De tre gikk sammen, posisjonerte seg i forhold til flokken og da Johan kom på 110 meters hald på kalven fyrte han av.

– Ett skudd. Den reiste seg ikke en cm etter at jeg skjøt.

– Er det ditt første bytte?

– Nei, men første rein. En rein på to dagers jakt er ikke dårlig. Tidligere har jeg skutt: seks rev, seks rådyr, 2 harer og to elger.

– Når begynte du å jakte?

Johan ser rart på meg. Forstod han ikke hva jeg spurte om.

– Når jeg begynte? Jeg har alltid vært på jakt, for far jakter, sier Johan.

De to andre jegerne er glade på Johans vegne.

– Jeg fikk bære sekken og geværet ned for Johan, skulle gjerne skutt selv, men er glad på hans ►

Elev og jeger: Med hodet under armen og kalven på nakken er Johan Anderson (foran), Axel Nilimaa og Erik Nymann på vei ned fra fjellet.

vegne. Det hadde blitt ganske slitsomt å frakte ned to skrotter. Da burde vi hatt helikopter, sier Erik Nyman (17)

Kalven havner igjen på nakken til Johan, det er fortsatt noen kilometer til bilen. Hadde de hørt på læreren og brukt stor ryggsekk hadde det vært mindre strevsomt.

– Dette har vært en opplevelse for livet, hva koster det å komme hit og jakte privat, spør Erik.

– Nå må dere hjem å få før dere får middag, sier Garås.

Velkomstkommité

Gutta står klare med rullings og kniver. Lengter etter å høre den ferske jakthistorien. Dufte av lapskaus brer seg over tunet, det kommer til å bli mørkt før den blir fortært. Det er 13 timer siden førstemann veltet seg ut av soveposen. Spørsmål om hvem som skjøt, hvor langt hold, hvor de gikk ned fra fjellet. Om det var spennende. Det lukter testosteron, blod og svette. Johan blir bedt om å hoppe i bekket for han har ryggen full av blod. Kalven blir hengt opp i en stige. Det er ingen som lurert på hva de skal gjøre, med vante bevegelser starter gutta å flå.

På bakken sitter den eneste jenta i flokken, Therese hoder hodet til kalven i hendene og sier: Det var jo bra at vi skjøt deg, du gikk jo rundt bare på tre bein.

MARIANN TVETE

Mariann.tvete@nationen.no

Fakta

Blefjell villreinområde

- * Blefjell villreinområde ligger i Buskerud og Telemark fylke. Deler av følgende kommuner har jaktrett etter rein på Blefjell. Rollag, Flesberg, Notodden og Tinn.
- * Det var ikke ordinær jakt i 2007 - 2009 p.g.a usikkerhet om stammens størrelse. Det er begrenset jakt i 2010 for å få opp en bærekraftig stamme.
- * Etter tellinger sist vinter var det 110 dyr i området. Etter kalving var det forventet at stammen hadde økt til minst 130 dyr. Stammen besto av 138 dyr før jakta startet.
- * Antall dyr skutt i jakta 2010 er 15.
- * DNA analyser av 20 dyr fra Blefjellstammen viser at denne reinen er mest lik Hardangerviddareinen.
- * Blefjell er et sparsomt vinterbeite, men et bra sommerbeite.
- * Det er funnet steinmurte dyregraver i området som var i bruk på 1400-1500 tallet.

Kilde, www.blerein.net

Villrein

- * Det finnes villrein i nordlige deler av Europa, Asia, Nord-Amerika, Svalbard og Grønland. Det latinske navnet på villreien er Rangifer tarandus tarandus. Svalbardreins latinske navn er Rangifer tarandus platyrhynchus.
- * Begge kjønn har gevir.
- * Levende vekt på bukk opp til 270 kilo, betydelig mindre for simla.
- * Totalt antall villrein i Norge vinterstid 25.000 dyr.
- * Den norske villreinstammen forvaltes i dag i 23 mer eller mindre atskilte forvaltningsenheter i Sør-Norge og på Svalbard.

Kilde, Norsk villreinsenter

Helflådd: Det går unna når jegerleven Johan Anderson svinger kniven. Snart er bukkekalken flådd. Sigurd Backe følger nøye med.